

MỘT VÀI TRAO ĐỔI XUNG QUANH CÔNG TÁC NGOẠI KHOÁ VĂN HỌC TRONG NHÀ TRƯỜNG PHỔ THÔNG TRUNG HỌC

Ths. Nguyễn Thanh Bình

Hoạt động ngoại khoá là một hình thức học tập ngoài giờ lên lớp. Hình thức này đóng một vai trò khá quan trọng trong quá trình tổ chức dạy học văn nói chung và dạy học văn ở trường phổ thông trung học nói riêng. Tổ chức tốt hình thức dạy học này thì không những năng lực văn ở học sinh được nâng cao mà còn thực hiện được mục tiêu chung của ngành Giáo dục và Đào tạo là gắn hoạt động dạy học ở nhà trường với xã hội. Theo phương hướng gắn liền nhà trường với cuộc sống, với cộng đồng thì có thể nói bất cứ hoạt động nào của nhà trường cũng không thể tách rời khỏi đời sống xã hội. Trong phương hướng này, nhà trường trở thành một trung tâm văn hoá và khoa học kĩ thuật ở địa bàn trường đóng. Chính điều kiện này sẽ tạo nên mối liên hệ chặt chẽ giữa nhà trường với đời sống bên ngoài, tạo điều kiện cho nhà trường vừa góp phần thiết thực của mình vào sự nghiệp cách mạng văn hoá, tư tưởng, vừa nâng cao được tác dụng giáo dục to lớn của nhà trường với học sinh. “Cửa nhà trường càng rộng mở thì vốn sống của thầy và trò được nâng cao. Vốn sống càng nhiều thì cảm thụ văn học sẽ càng trở nên sâu sắc”. (Trương Đình - Dạy văn ở trường phổ thông).

Ngoài ra, công tác ngoại khoá còn góp phần không nhỏ trong việc đào tạo con người toàn diện trong nhà trường Xã hội chủ nghĩa. Một trong những nhiệm vụ trọng tâm của nhà trường là đào tạo con người mới phát triển toàn diện về trí, đức, thể, mỹ... Trong dạy học văn chương ở trường phổ thông trung học, nhiệm vụ này muốn thực hiện tốt thì bên cạnh những giờ dạy học chính khoá cần có sự đóng góp của công tác ngoại khoá văn học. Con người toàn diện là con người có các phẩm chất xác định và đặc biệt trong tình hình hiện nay là khả năng ứng xử của họ trong cuộc sống. Công tác ngoại khoá có tác dụng rèn luyện học sinh trong các môi trường khác, lạ so với lớp, trường, nó sẽ tạo điều kiện bồi dưỡng, thử thách năng lực ứng xử đó. Ngoài ra, ngoại khoá văn học còn có tác dụng phát huy óc sáng tạo cho học sinh. Đây là điều kiện rất cần thiết cho ứng xử.

Thế nhưng bình tâm nhìn lại hoạt động ngoại khoá văn học hiện nay ở nhà trường phổ thông, bên cạnh những trường tổ chức tốt, thường xuyên, mang lại những hiệu quả

thiết thực thì vẫn còn một số trường chưa được chú trọng đúng mức. Chính điều này phải chăng phần nào là nguyên nhân gây nên tình trạng chán học môn văn học ở học sinh hiện nay.

Trong khuôn khổ bài viết này, người viết chỉ muốn trao đổi một vài ý kiến xoay quanh công tác tổ chức hoạt động ngoại khoá văn học với các em sinh viên sư phạm ngành ngữ văn như góp thêm một vài kinh nghiệm nhỏ nhoi để sau này khi về dạy ở trường phổ thông các em có thể vận dụng trong quá trình dạy học của mình.

Công tác ngoại khoá văn học chỉ thực sự hấp dẫn học sinh khi nó phục vụ cho công tác nội khoá, tức là việc học môn văn theo chương trình. Do đó, kế hoạch ngoại khoá phải được xây dựng trên cơ sở chương trình nội khoá, phù hợp với điều kiện nhà trường và thời gian cho phép. Thoát ly khỏi nội khoá thì hoạt động ngoại khoá sẽ làm mất thời gian học tập của học sinh và giảm hứng thú hoạt động của các em.

Hoạt động ngoại khoá văn học là phần hoạt động không bắt buộc nhưng hết sức cần thiết. Ngoại khoá ít nhiều có ảnh hưởng đến thời gian học tập nội khoá, nhất là với các em học yếu kém. Vì vậy, hoạt động ngoại khoá văn học kêu gọi sự tự giác, tự nguyện cao ở học sinh. Khi đã tự nguyện, tự giác, học sinh sẽ khắc phục mọi khó khăn để hoàn thành nhiệm vụ được giao. Ngoài ra, hoạt động ngoại khoá văn học phải thực sự có mục đích văn học. Nói đến hoạt động văn học là nói đến các hoạt động phát huy năng khiếu sáng tạo của học sinh chẳng hạn như năng khiếu đọc diễn cảm, năng khiếu kể chuyện, hát dân ca, hoặc chuyển thể tác phẩm văn học thành hoạt động sân khấu... Từ các hoạt động ngoại khoá, nhiều học sinh sau khi ra trường đã phát huy theo năng khiếu của mình và trở thành các văn, nhà thơ, nhạc sĩ, đạo diễn hoặc diễn viên sân khấu, điện ảnh... Tóm lại, nếu thoát ly tính chất văn thì ngoại khoá văn học sẽ kém hấp dẫn học sinh.

Có rất nhiều hình thức hoạt động ngoại khoá văn học trong nhà trường. Dựa theo kinh nghiệm hoạt động của một số trường, người viết giới thiệu các hình thức hoạt động ngoại khoá có tính khả thi để các đồng nghiệp và các em sinh viên tham khảo.

1. Tổ ngoại khoá văn học.

Đây là một hình thức hoạt động ngoại khoá nhằm bồi dưỡng năng khiếu cho học sinh. Tổ viên phải là các học sinh có một số năng lực nghiên cứu, diễn đạt. Có thể lập các tổ nghiên cứu văn học, tổ biểu diễn, tổ sáng tác... Đối với hoạt động ngoại khoá này cần có sinh hoạt định kỳ và cần hoạt động có kế hoạch cụ thể, khoa học để khỏi ảnh hưởng đến học tập nội khoá của học sinh.

2. Hoạt động báo chí.

Đây là một hoạt động và được xem là môi trường tốt để học sinh có điều kiện thể hiện năng lực sáng tác của mình. Hình thức sinh hoạt văn học này thường gắn liền với các ngày lễ lớn. Giáo viên có thể xây dựng phong trào viết báo tường và động viên các em viết bài cho tạp chí của trường (nếu có). Báo chí là hoạt động rèn luyện được kỹ năng sáng tạo văn học của học sinh và cũng là phương tiện phản ánh đời sống tư tưởng, tình cảm cho các em.

3. Công tác đọc sách.

Đây là một hình thức sinh hoạt văn học rất bổ ích đối với các em học sinh. Nó sẽ giúp cho các em tích lũy kiến thức và bồi dưỡng, nâng cao năng lực văn cho các em. Giáo viên có thể thành lập thành các tổ hoặc nhóm (tùy theo điều kiện) và hướng dẫn cho các em cách đọc, cách ghi chép. Hình thức sinh hoạt này có thể tiến hành theo định kỳ, trong đó giáo viên tập cho sinh viên giới thiệu hoặc trình bày tóm tắt lại nội dung sách mình đã đọc cho các bạn cùng tổ (nhóm) nắm. Điều quan trọng ở đây là giáo viên phải hướng dẫn các em cách đọc và loại sách đọc, nếu không thì việc đọc sách ở các em chẳng những không có lợi mà đôi khi có hại.

4. Thi kỹ năng văn học.

Đây sẽ được xem là một hình thức thiết thực đối với các trường có các lớp chuyên văn. Giáo viên có thể tổ chức cho học sinh thi đọc diễn cảm, kể chuyện nghệ thuật, bình đoạn văn, đoạn thơ hay hoặc thi hùng biện theo chủ đề, ứng xử nhanh, thi Olympic tiếng Việt...Hoạt động này nên tổ chức ở diện rộng, từ đó lựa chọn các em có khả năng hơn để thi chung kết. Việc thi như trên thực chất là rèn kỹ năng cơ bản của việc học văn. Hình thức này cần tổ chức định kỳ hàng năm và nên giao cho tổ ngoại khoá văn học phụ trách.

5. Sưu tầm văn học địa phương.

Hoạt động này trước đây có một số trường thực hiện khá tốt và nó mang lại những hiệu quả thiết thực, nhưng cho đến nay hình như không có trường nào chú ý. Việc sưu tầm văn học địa phương thường thuận lợi đối với học sinh nông thôn, đặc biệt trong việc sưu tầm ca dao, tục ngữ, hò, vè, truyện dân gian. Việc sưu tầm văn học là hình thức bước đầu rèn luyện cho các em năng lực điều tra, nghiên cứu văn học của học sinh.

6. Tham quan danh lam, thắng cảnh.

Hình thức sinh hoạt này được tổ chức tốt nó sẽ có tác dụng bồi dưỡng tình yêu thiên nhiên, đất nước và tình cảm này là một điều kiện để cảm thụ văn chương sâu sắc và nhạy bén ở các em học sinh. Vì tham quan gắn với học tập và mở mang kiến thức của các em nên hoạt động này cần gắn với việc viết thu hoạch. Tùy theo điều kiện của từng trường giáo viên có thể tổ chức cho các em tham quan các danh lam, thắng cảnh ở địa phương, hoặc các di tích của các tác giả có trong chương trình giảng dạy như lăng mộ, nhà lưu niệm, bảo tàng Hồ Chí Minh, Nguyễn Đình Chiểu, Nguyễn Công Trứ, Phan Bội Châu, Xuân Diệu, Hàn Mặc Tử,...Các cuộc tham quan này sẽ rất có lợi cho việc học các tác giả đó.

7. Sinh hoạt văn nghệ.

Hàng năm ở trường phổ thông trung học thường tổ chức các cuộc liên hoan văn nghệ mừng các ngày lễ lớn. Giáo viên nên tạo cho học sinh có ý thức và động viên các em tham gia hình thức sinh hoạt hữu ích này. Đây là dịp để các em học sinh thể hiện khả năng văn học của mình qua các tiết mục ngâm thơ, hát dân ca, chuyển thể tác phẩm văn học thành kịch, hoạt cảnh...

Tóm lại, có thể nói các hình thức ngoại khoá văn học muôn hình, muôn vẻ. Do đó, việc lựa chọn hình thức và tổ chức hoạt động phụ thuộc vào điều kiện của từng trường. Tuy nhiên, hình thức dạy học này thiết nghĩ các trường và mỗi giáo viên cần quan tâm hơn vì nó được xem là một nhu cầu khá cấp thiết hiện nay, bởi lẽ , nếu được chú trọng và tổ chức tốt thì không những tạo nên sự hứng thú của các em đối với việc học môn văn mà kiến thức văn học của học sinh được mở rộng và nhân cách của các em phát triển □

Tài liệu tham khảo

1. Lê A – Phương pháp dạy học tiếng Việt – NXBGD-1999
2. Trương Đình – Dạy văn ở trường PTTH – NXB Thuận Hoá- 1997
3. Phan Trọng Luận- Trương Đình- Nguyễn Thanh Hùng- Trần Thế Phiệt -NXBĐHQG- 1996